

Er is druk om het recht op cultuurparticipatie voor gebruikers van het OCMW te verbinden aan hun activeringstraject. Cultuur is dan niet langer een recht, maar een verplichting of een beloning.

Publieke diensten in de strijd tegen armoede

Het Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting heeft in zijn achtste twejaarlijks verslag samen met mensen in armoede en met de OCMW's en hun verenigingen de rol van publieke diensten in de strijd tegen de armoede bestudeerd. Voor hen vormen de mensenrechten de basis voor de strijd tegen de armoede. Die lezen ze als de missie van de publieke diensten. Daarnaast pleit het Steunpunt ook voor het garanderen van de gelijke toegang tot rechten en voor investeringen in publieke diensten.

TEKST VEERLE STROOBANTS EN HENK VAN HOOTEGEM BEELD LAYLA AERTS

Hoewel mensenrechten essentieel worden geacht om een menswaardig bestaan te leiden, worden er vandaag meer en meer voorwaarden aan verbonden en controles aan gekoppeld, stelt het overleg van het Steunpunt vast. Het gevolg is dat veel mensen denken geen rechten meer te hebben. Neem bijvoorbeeld de verstrengde reglementering van de inschakelingsuitkeringen. Daardoor raakten veel werkzoekenden uitgesloten. Een onderzoek van de POD Maatschappelijke Integratie van maart

2015, gebaseerd op gegevens van 444 OCMW's, wees bovendien uit dat slechts 35% van de uitgesloten werkzoekenden zich bij een OCMW heeft gemeld. Diegenen die de weg naar het OCMW niet vinden, kunnen dus hun recht op bijvoorbeeld maatschappelijke integratie niet laten gelden. Daarenboven dreigen ze in de marge van de samenleving te belanden, buiten het bereik van publieke diensten zoals de ziekenfondsen en de gewestelijke tewerkstellingsdiensten. Ze kunnen dan niet meer ondersteund

worden in hun recht op terugbetaling van geneeskundige verzorging of op het vlak van arbeidsbemiddeling.

Ook het recht op cultuur wordt voor mensen in armoede vaak eerder als een luxe beschouwd dan als een recht. Zo bestaat er een druk om het recht op cultuurparticipatie voor gebruikers van het OCMW te verbinden aan hun activeringstraject. Gebruikers worden soms verplicht deel te nemen aan culturele activiteiten als onderdeel van hun traject. Omgekeerd mogen ze soms pas aan cul-

tuur doen, wanneer ze aan al hun activeringsverbintenissen hebben voldaan. Cultuur is dan niet langer een recht, maar een verplichting of een beloning.

Ook – en zeker – in de strijd tegen armoede is het belangrijk de betekenis en draagwijdte van een recht voortdurend voor ogen te houden en te bewaken. Het is cruciaal mensen als rechtssubject te beschouwen en bijvoorbeeld lokale initiatieven te ontwikkelen en te ondersteunen die burgers proactief over hun rechten informeren en hen ondersteunen in de uitoefening ervan.

Publieke diensten garanderen ieders rechten

In het overleg van het Steunpunt werd ook opgemerkt dat overheden hun verantwoordelijkheid voor de effectiviteit van rechten in een aantal gevallen doorschuiven naar een lager beleidsniveau,

naar de vrije markt of naar individuele burgers. Een recent decreet bijvoorbeeld hevelt de middelen om lokaal cultuurbeleid te voeren over van de Vlaamse Gemeenschap naar de gemeenten. Dat wekt de vrees dat het van de lokale politieke context en van de financiële draagkracht van de gemeente zal afhangen of ze cultuurbeleid voert. Deze evolutie kan de gelijke toegang tot cultuur ondermijnen en rechtsonzekerheid creëren.

Wat het recht op energie betreft, is niet alleen de markt geliberaliseerd, individuele mensen worden ook persoonlijk verantwoordelijk gemaakt voor hun toegang tot energie. Dit is bijvoorbeeld het geval voor huishoudens met een budgetmeter voor elektriciteit zonder minimumlevering. Een kwart van de budgetmeters elektriciteit in Vlaanderen is zonder minimumlevering. Wanneer deze gezinnen niet over voldoende mid-

delen beschikken om hun meter op te laden, vallen ze zonder elektriciteit. De budgetmeters voor gas beschikken om technische redenen nooit over een minimumlevering. De Vlaamse overheid heeft een systeem met financiële tussenkomsten via de OCMW's georganiseerd. De toepassing van deze maatregel kan lokaal echter sterk verschillen.

De effectiviteit van rechten garanderen is een verantwoordelijkheid van de overheid. Publieke diensten moeten van haar opnieuw een duidelijk mandaat krijgen om de grondrechten voor iedereen te realiseren. Zo zijn lokale besturen verplicht lokaal overleg kinderopvang op te zetten om het recht op kinderopvang te garanderen. Tijdens het overleg van het Steunpunt werd geopperd dit lokale overleg op basis van een omgevingsanalyse zelf te laten bepalen welk percentage kansengroepen nastrevenswaardig is in →

advertentie

PURO®
Fairtrade Coffee
saving the rainforest

Wij geloven in eerlijke lonen voor de boeren die onze koffie telen.
Puro zet zich ook in voor de bescherming van de regenwouden. Voor elk kopje koffie dat u drinkt, staan wij een financiële bijdrage af aan de natuurbeschermingsorganisatie World Land Trust om bedreigde stukken tropisch regenwoud in Zuid-Amerika duurzaam te beschermen.

www.purocoffee.com – 0800/44 0 88

Publieke diensten en armoede

Het Steunpunt heeft per thematiek verschillende specifieke aanbevelingen geformuleerd om de rol van publieke diensten in het realiseren van de mensenrechten voor iedereen, dus ook voor mensen in armoede, te versterken. Globaal pleit het voor:

- bevestigen van mensenrechten als basis voor de strijd tegen armoede;
- bevestigen van de effectiviteit van mensenrechten als missie van de publieke diensten;
- garanderen van de gelijke toegang tot rechten;
- investeren in publieke diensten.

Meer cijfers en feiten vindt u op www.armoedebestrijding.be/cijfers. Het achtste tweeejaarlijks verslag staat op www.armoedebestrijding.be/tweeejaarlijksverslag.

de kinderopvang opdat deze de buurt zou weerspiegelen. De voorziene middelen vanuit de Vlaamse Gemeenschap moeten dan aan deze lokale streefcijfers aangepast worden.

Gelijke toegang tot rechten

Mensen in armoede ondervinden veel ongelijkheden in de toegang tot rechten: ze hebben minder toegang tot informatie, ze worden meer gecontroleerd en ze zijn vaak minder vertrouwd met digitale toepassingen, zo blijkt uit het overleg van het Steunpunt. Gezinnen in armoede maken bijvoorbeeld veel minder gebruik van kinderopvang dan andere gezinnen, ondanks het feit dat kinderopvang gezien wordt als een recht voor alle gezinnen die er behoefte aan hebben. Naast vele andere obstakels blijft de financiële toegankelijkheid een groot probleem. Zo moet een inkomensgerelateerd tarief digitaal aangevraagd worden bij Kind en Gezin, iets wat voor vele mensen een extra drempel betekent. Daarnaast werden de minimumtarieven opgetrokken en kan een individueel verminderd tarief alleen verkregen worden via de OCMW's. Mensen in armoede wijzen op de hoge drempel voor gezinnen om naar het OCMW

te stappen. OCMW's zien in deze opdracht juist een goede mogelijkheid om in contact te komen met gezinnen bij wie ze proactief kunnen onderzoeken welke andere dienst- en hulpverlening zinvol kan zijn.

Overheden schuiven hun verantwoordelijkheid voor de effectiviteit van rechten in een aantal gevallen door naar een lager beleidsniveau, naar de vrije markt of naar individuele burgers. Dat kan rechtsonzekerheid creëren.

Om de gelijke toegang tot rechten te verzekeren is universele en toegankelijke dienstverlening noodzakelijk, aangevuld met aangepaste ondersteuning en maatregelen voor wie dit nodig heeft. Lokale woonloketten bijvoorbeeld bieden niet alleen informatie over huisvesting, energie en water, maar kunnen mensen ook begeleiden in het gebruik van die informatie en in de realisatie van energie- en waterbesparende maatregelen.

Investeren in publieke diensten

De laatste jaren komen publieke diensten sterk onder druk te staan, onder andere door besparingen. Dit gaat ten

hun functie, die zich vermengt met hun begeleidingsopdracht.

Een andere manier van besparen is de voorwaarden voor de toekenning van rechten verstrengen en de controles verhogen. Voor de juridische rechts-

bijstand bijvoorbeeld wil het Justitieplan het 'onweerlegbaar vermoeden van onvermogen' afschaffen. Dit kan als gevolg hebben dat personen van wie het statuut per definitie een laag inkomen veronderstelt, nog eens op hun inkomen gecontroleerd worden. Dit kan een extra administratieve drempel betekenen en lijkt de huidige inspanningen om rechten automatisch toe te kennen tegen te spreken.

Publieke diensten worden te veel benaderd in termen van kosten, terwijl het eigenlijk investeringen zijn, in de toekomst van kinderen, in een traject naar een degelijke baan of in cultuurparticipatie. Om ieders rechten te kunnen

De effectiviteit van rechten garanderen is een verantwoordelijkheid van de overheid. Publieke diensten moeten opnieuw een duidelijk mandaat krijgen om de grondrechten voor iedereen te realiseren.

koste van de gebruiker, waarschuwt het overleg van het Steunpunt. Een daling van het budget leidt immers vaak tot een kleinere personeelsbezetting, waardoor sociaal werkers meer dossiers moeten behandelen en minder tijd per gebruiker hebben dan vroeger. Tegelijk ervaren ze meer druk door de introductie of de versterking van de controle-opdracht in

garanderen moet de investering in publieke diensten en in de begeleiding van wie het nodig heeft, versterkt worden. ■

Veerle Stroobants en Henk Van Hootegem zijn medewerkers van het team van het Interfederale Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting